БІБЛІОТЕЧНИЙ ЖУРНАЛ.

-:-:-:-:-:-:-

Орган співробітників
Всенародньої Бібліотеки України
при У.А.Н.

Ч. 2-3.

Київ.

Відбито на машинці
в 5 примірниках.

1926.

О Г Л А В .

Бібліотечний
журнал.

Орган співробітників Всенародньої Бібліотеки України при Всеукраїн. Академії Наук.

Лютий - Березень

Ч. 2-3.

- : - :

Олена Піскорська.

До історії та сучасного стану систематичного каталога ВБУ.

Завдання цієї замітки накреслити деякі особливости нашого систематичного каталога, що виникали в процесі роботи з ним, і намітити зміни, які бажано було б внести в нього. При тім треба додати, що замітка ця не претендує на вичерпуюче значіння. Деякі зміни вже намічались давно і тепер, в звязку з виділенням каталожно-індексаційного відділу можуть бути здійснені скоріше. Розподіл книжок по десятковій класифікації було введено у Всенародній Бібліотеці з 1920 р. Иншої системи класифікації для основних фондів у Б-ці не вживалось. Підручником, яким користувались при індексації, з початку був повний манюель універсального бібліографичного репертуару, видання міжнародного Бібліографичного Інституту в Брюсселі, а потім з 1922 р. довелось користуватись скороченими таблицями класифікації Ю.О. Меженка. В 1924 р. вийшов підручник Добржинського "Десятичная классификация", який є тепер основним для індексаторів ВБУ. Добржинський в свойому підручнику дає спробу ввести у десяткову систему ті нові явища, які висовує сучасне життя.

до того часу індексаторам доводилось самостійно розбіратись в цих питаннях. Правда, всі бібліотеки СССР опинилися в такому стані з переходом до десяткової системи за декретом Головполітосвіти у 1921 р. В наслідок цього там з"явилась ціла низка більш чи менш вдалих спроб завести нові явища до десяткової системи: Дёмина "Конспект лекций по библиотековедению" (1922 р.); Владиславлев.-"Библиографический Ежегодник" за 1921/22 г. "Десятично-международная классификация", видання Омгубполітосвіти та ин. Але всі вони класифікують ці питання кожний по свойому і тому мало допомогли нашим індексаторам. Так "політграмота" перейшла кілька етапів, поки не знайшла сталого місця - 3(075) - элементарний підручник соціяльних наук. Владиславлев у свойому "Ежегоднику" за 1921/22 р. містить "політграмоту" у відділі комунізму - 335.4; по скороченних таблицях, виданих Файкиним у 1923 р., вона віднесена до відділу елементарного навчання - 372. Практика ВБУ знала кілька індексів для "політграмоти": 32-політика, 329.14-партія, 335.4-комунізм, нарешті - 3(075). "Рабфаки" по таблицях Омгубполітосвіти, по де-яких инших таблицях і по Добржинському класифікуються як середня освіта, а по Владиславлеву їх віднесено до відділу висшої освіти - 378, і вкінці у Когана до позашкільної освіти - 374. Всі ці стани пережив також систематичний каталог ВБУ з де-якими своїми варіянтами. Де-які питання не можна вважати за розвязані й досі. Так, класифікація культурного шефства, яке "Книжная Летопись " містить у відділі "соціяльне питання"-304 - може бути спірною.

Життя продовжує висовувати все нові й нові питання; з"ясувати їх природу та сущність відразу не можна; тому і в класифікаційній системі вони не можуть зайняти відразу сталого місця. Але,

для більш зручного користування каталогом краще скупчити однородний матеріял в одному умовному місці, хоч би воно і не в повній мірі відповідало йому. Тоді легко буде відшукати матеріял в каталозі і потім, коли явище більш опреділить свій характер, перенести весь матеріял в нове, вже стале місце. Так, в нашому каталозі історичний матеріялізм змінив кілька місць: I46- філософський матеріялізм, 335.5:I46- -марксизм в звязку з філософським матеріялізмом, поки не установили для нього індекс 301:335.5 - соціялізм в звязку з марксизмом. (По добржинському 901:335.5 - філософія історії в її відношенні до марксизму). Оця основна хиба нашого систематичного каталога - розкиданість однородного матеріялу по різних розділах каталога - не є специфічна хиба нашого тільки каталога. Особливість систематичного каталога ВБУ, яка негативно відбилась на ньому, це скорочена індексація, що провадилась приблизно на протязі року. Негативний бік скороченої індексації полягає в тому, що одно й теж явище при скороченій індексації міститься у загальній рубриці, а при більш детальній - в її підрозділі. Таким чином, наприклад, комплексний метод навчання по скороченій індексації буде віднесено до 37 відділу, а по більш подробній до відділу 37I.3. Це звичайно затруднює розшукання у каталозі потрібного матеріялу. Цю хибу почасти вже виправлено.

Переходячи до сучасного стану систематичного каталога ВБУ, слід намітити де-які зміни, які було-б доцільно зробити, не вдаючись в критику самої системи. Ці зміни цілком практичного характеру; вони являються деталізацією системи, яка існує також по де-яких инших бібліотеках.

Перш за все було-б значно зручніше користуватись катало-

гом, коли б де-які розділи, що мають багато матеріялу, було поділено на підрозділи. Так, в основному каталозі 63 відділ - - агрономія - містить вже досить матеріялу (1½ скриньки) і весь цей матеріял не поділено на підрозділи. Це в значній мірі затруднює розшукування літератури на певну тему. Кому потрібно підшукати, наприкл., літературу про бджільництво, той мусить перекидати весь матеріял цілого розділу: і про скотарство, і про садівництво, і про рибальство та инш. 62-й розділ - - інженерної техники містить теж не мало матеріялу. Відокремлено в ньому підрозділи санітарної техники та пересування. Варт було-б виділити ще розділ 621.3 - електротехники - ходовий і досить значний по кількості матеріялу. В такому же стані знаходиться відділ 66-й хемичної промисловости.

Друге чергове завдання це розподіл матеріялу у відділах історії та географії по географичних детермінантах. Бо у всіх инших розділах десяткова система знає більш чи менш дрібні підрозділи, які деталізують її зміст; а у відділах історії та географії значна деталізація можлива лише при вживанні детермінантів - особливо географичних. В нашому каталозі в відділі історії відокремлено тільки історію України, решта матеріялу стоїть разом. Введення географичних детермінантів значно полегчило-б користування цими розділами каталога.

Доцільно було би скупчити відповідний матеріял ще під одним із детермінантів форми, а саме під (07), який характеризує навчально-освітню літературу. Фахова освіта в нашому каталозі за Добржинським відноситься не до відділу освіти, а до відповідних фахів з детермінантом освіти (07). Наприклад, політехничний інститут означається індексом 6(071). Таким чином освітній матеріял розпорошено по всіх розділах каталога. Можна було би

зібрати його в межах кожного з розділів каталога,скупчивши весь матеріял з детермінантом (07) в однім місці.Можна було би об"єднати освітню літературу і у відділі освіти - - 37,додаючи детермінанти відношення,але цей останній спосіб потребує вирішення деяких принципових питань освіти і практично ще більш складна робота.

Ще є одна деталь в нашому систематичному каталозі,на яку слід було-б звернути увагу - це посилкові картки на кожну частину відносного індекса.Потреба в посилкових картках на кожну частину відносного індекса не завжди однакова і далеко не завжди обов"язкова.Це пояснюється характером відносного індекса.Відносний індекс,чи детермінант відношення,показує зв"язок,взаємовідношення між ріжними галузями знання,що їх розглядає певна книга (знак + уживається при механичному об"єднанні кількох питань в одній книжці).При чому иноді вони розглядаються як рівноправні,иноді одне як би підлягає другому.Наприкл.,книжка розглядає принципи виховання.Тут питання педагогики і психології тісно звязані між собою; книжку можна віднести до педагогики і до психології - 37:15. Посилкова картка на другу частину в такім випадку необхідна. Так само коли книгу присвячено питанням археології,але предмет розглядають не тільки як пам"ятник старовини,а також як памятник мистецтва.Книжку слід віднести до 2-х відділів - археології та мистецтва 901.6:7 і посилка тут потрібна.Иноді ж одна частина детермінанта відношення характеризує як би зміст другої частини індекса. Так, наприклад,сільсько-господарську кооперацію можна виразити індексом 334:63. Книжку присвячено питанням кооперації,а не агрономії;друга частина відносного індексу характеризує першу.

літературу про професійний рух розподіляють по професіях - - 331.88:37 - профрух робітників освіти;331.88:656 - профрух транспортників; 331.88:622 - профрух гірняків і т.д. Тут знов друга частина характеризує першу.Книги присвячено питанням профруху,а не питанням освіти,техники,транспорту та гірничій справі.Книжки відносяться до одного розділу каталога.В таких випадках,коли друга частина детермінанта відношення характеризує першу,вживання детермінанта відношення допомагає розподілити матеріял у певному розділі по змісту. Це рекомендується робити,коли у розділі багато матеріялу. (Добржинський. Десятичная классификация,стр.186). В практиці Всенародньої Бібліотеки прийнято відносити каталожно книжки до всіх розділів,що входять в склад відносного індекса,цеб-то писати окрему картку на кожну частину складного індекса,незалежно від характеру детермінанта відношення.Таким чином иноді картка попадає в розділ,до якого вона не належить,як у вище згаданих прикладах про профрух та кооперацію.Цим вже вводиться наче-б то предметовий принцип.Для того,щоб не збірати зайвого з погляду систематики матеріялу у розділах каталога,посилкові картки на частини відносного індекса треба писати обережно.Практичним наслідком цього буде: І)у розділи каталога не буде вводитися зайвого матеріялу, 2) посилкових карток буде писатись значно менше. Крім того посилкові картки можна було б уживати скорочені. (Коган. Десятичная Классификация, стр. 10)

Таким чином скупчення однородного матеріялу по однакових розділах каталога,деталізація де-яких розділів,введення географичних детермінантів у віддiлах історії та географії,об"єднання освітного матеріялу,з"ясовання характеру детермінанта відношення та зліквідовання наслідків скороченої індексації

можна поставити перед індексаційно-каталожним відділом, як чергове завдання.

Хоч увага нашої бібліотеки та загальний напрямок бібліотечної роботи висовує предметовий каталог, але неможна забувати й про поліпшення систематичного каталога, який тепер відходить на другий план, але в майбутньому, треба сподіватись, займе належне йому місце.

- : - : - : - : -

Г.В.

Комахи-книгоїди в книгосховищах ВБУ.

Книгосховища ВБУ не стоять перед безпосередньою загрозою з боку ріжних книжних шкідників - комах-книгоїдів, але, зважаючи на те, що шкідники почали вже з"являтися, слід булоби зараз-же взятися до боротьби з ними. Грезель, посилаючися на Ташенберга, каже, що до певної міри можна запобігти лихові з початку заснування бібліотеки, але дуже важко позбавитися тих шкідників, що вже є. Ми знаємо, що не раз державні бібліотеки ріжних країн сильно псувалися, навіть нищилися малими жучками. В літературі по бібліотекознавству знаходимо чимало таких прикладів, а також чимало сторінок, присвячених питанню боротьби з книжними шкідниками. Живим прикладом бібліотеки сильно пошкодженої книгоїдами може бути Філія ВБУ - Бібліотека бувш. Київської Духовної Академії. Наша Б-ка повинна уникнути цього лиха. Треба боротися, поки явище не набрало загрозливих форм.

Звідки з"явилися в коморах та книгосховищах ВБУ жуки книгоїди, зрозуміти не важко: до нас поступало чимало книжок вже

заражених, а в коморах ВБУ, де немає сонця (комора ч.10), не дуже сухо, сперте повітря й багато пороху, шкідники знайшли надзвичайно сприятливий грунт для розмноження. Найбільше з"явилося їх там, де книжки лежали довгий час великими купами.

Мені доводилося знаходити в наших книгосховищах саме таких комахів-книгоїдів: упорядковуючи французьку літературу в коморі ч.10, я знаходила бронзового кольору жучків, що трималися завжди долі, під великими стосами книжок; під кожним стосом було їх кілька десятків. Назва цього жучка по латинській номенклатурі - Niptus chololeucus. Зустрічалися також темненькі жуки - Ptinus fur (Притворяшка-вор). Виходять вони звичайно вночі, а тому важко сказати, чи багато було їх в тій коморі. Шкодять обидва тим, що їдять шкіру на книжках. (Визначив їх студент К.С-Г.І. тов. Засімов).

В коморі ч.4, а також в инших книгосховищах нашої Б-ки часто доводиться бачити книжки, що на їх корінцях є багато маленьких круглих дірочок. Од дірки йде хідник, що проходить часом наскрізь усю книжку. Палятурка такої книжки звичайно одпадає, коли візьмеш книжку до рук. Доводилося мені знаходити й живі колонії жучка, що робить ці дірки, виходячи з книжки. Шкоду цю робить Anobium paniceum або шашель (?), що точить часом старі меблі та музейні експонати з дерева.

Шкідника цього, як каже Houlbert, безумовно треба вважати за найбільш небезпечного з усіх книгоїдів, та разом з тим за одного з найбільш розповсюджених. Біологія його досліджена дуже докладно. Самиця жука Anobium кладе яєчка (одразу 60 штук і в опаленому приміщенні дає на рік 4 покоління)

на поверхню окладинки, або на обріз книжки, шукаючи придатного місця - щілини то-що. Коли гробачки вилупляться (на 6-7 день влітку), вони пролазять в книжку, йдучи там, де вони зустрічають клей з борошна. Їхні хідники робляться ширші в міру того, як вони виростають. З часом щелепи їхні робляться настільки міцними, що вони вже можуть точити картон палятурки. Вони живуть в ній де-який час, годуючися картоном та шкірою, або деревом. Коли гробачки мають перетворитися в лялечку, вони наближаються до зовнішньої вільної поверхні палятурок (найчастіше корінець книги). Лялечка утворюється зовсім близько до цієї вільної поверхні в маленькій камері, оплетеній павутинкою. В цій тісній комірчині гробачок перетворюється на лялечку. Готова комаха виходить за 15-20 день; щоби вилетіти, вона повинна прокусити тоненьку плівочку, що відділяє її від зовнішнього світу. На книжці залищається після цього кругла дірочка.

Що до засобів боротьби з шкідниками, то тут треба сказати, що їх запропонувано в літературі досить багато, але кожен з них має свої хиби. Загально визнаного й безперечно доцільного поки-що немає. Всі автори згідні з тою думкою, (і Грезель це дуже підкреслює) що найбільш раціональним засобом боротьби є утримання книгосховища в чистоті. Для цього необхідно 1-2 рази на рік вибирати порох електричними пилосмоками. Генеральна чистка повинна бути восени, коли комахи прилітають знадвору. Книгосховище повинно мати великий запас повітря та багато світла.

Провадять також боротьбу з шкідниками за допомогою ріжних пахучих речей. Шматки сукна намочують камфорою, скіпідаром та містять їх на полицях позад книжок. Палятурки з дерева

(стародруки) мастять кедровим маслом; бензину не радять через небезпеку пожежі. Нафталіну жуки не бояться. Але для великих книгосховищ ці засоби мало придатні й непрактичні.

Що до матеріялів, що з них роблять палятурки та полиці для книжок, то вони не повинні приваблювати жуків. Полиці треба робити з дерева, що швидко й добре висохло. Жуки люблять дерево що сохло помалу, або декілька раз сохло й знову одмокало. Готові полиці треба красити олійними фарбами. Має також значіння спосіб оправляти книжки: палятурки не повинні мати в собі клею з борошна, а лише гуміарабік. Вживаючи клею з борошна, треба додавати до нього отрут. Сім подає такий рецепт:

Мишьяково-кислий калій ($KAsO_3$) - 4 грам.

Сулема ($HgCl_2$)........................ - 4 "

Борошно .... 500 "

Стріхнін .... -0,5 "

Води ....скільки треба.

Можна також додавати до клею з борошна сухих тертих каштанів диких (кінських).

З огляду на те, що Anobium дуже любить клей з борошна, а яєчка одкладає переважно на буковому або дубовому дереві, рекомендують влітку розкладати в коморах шматки дубового та букового дерева (бук можна, мабуть, замінити грабовим деревом), обмазані клеєм з борошна (запаркою). Взимку ці колодочки оглядають. В січні-березні з"являються на поверхні колодочок бугрики - це свідчить, що в середині є гробаки й колодочки треба спалити. Для наших книгосховищ, я гадаю, можна було-б поки-що обмежитися тільки цим засобом, щоби не дати розповсюдитися найлютішому ворогові книжок - Anobium'у. Однак ще краще спекатися шкідників за одним заходом.

Для масової дезинсекції цілого приміщення (комори) пропонують різні гази або летючі рідини, що нищать одразу все живе в коморах. Така дезинсекція вимагає допомоги спеціяліста, але, звичайно, найбільш радикальна, бо гази заходять в середину книжки й убивають гробаків та яєчка.

Дезинсекцію роблять за допомогою випарів CS_2 (сірчаний вуглець), давно відомий та широко вживаний спосіб. Його рекомендують, бо він найбільш простий, дешевий, та найкраще досягає мети. Пара проходить настільки добре, що за 30-36 годин не залишається навіть в середині книжок нічого живого. CS_2 не псує паперу та шкіри, але небезпечний для людини та легко займається, а тому вимагає великої обережности. Найкраще провадити дезинсекцію найбільш пошкоджених книжок в спеціяльно збудованих ящиках, що стоять далеко від книгосховища, та можуть герметично закриватися (Див. Houlbert. Les insectes p.p. 48-53)

Роблять також дезинсекцію за допомогою формаліну, випаровуючи його на спеціяльній лямпі. Формалін також не розкладає органічні матерії, не псує кольорів, але Houlbert висловлює сумнів, що до його здатности проходити добре в середину книжок. (Houlbert. Les insectes. p.p. 55-59.)

Хлор не рекомендують. Він дуже добре вбиває все живе, дуже глибоко заходить в усі щілини, але псує матеріял книжки.

Гаряче повітря псує палітурки.

Найбільше рекомендують дезинсекцію сірчаним ангідрідом (SO_2). Сірку палять в апараті Заусайлова та Тиличека в герметично замазаному приміщенні, де газ залишається 12-24 год. (Див. Российских. О дезинсекции в государственных книгохранилищах).

Література:

Российских, Д.М. О дезинсекции в государственных книгохрани-

лицах. "Профилактическая Медицина". I924 г. Август. №8.

Омелянский, В.Л. - Книга и микроорганизмы. "Природа". I925. № I-3 стр. 35-48.

Houlbert, C. - Les insectes ennemis des livres. Paris 1903

Cim. Le livre. t. V.

Rouveyre Connaissances nécessaires a un Bibliophile. t. I

Graesel, A. Handbuch der Bibliothekslehre L. 192[illegible]

- :- : - : - : -

М.Я.

В справі Української Книгознавчої термінології.

(Див. Тези до доповіді М.І.Сагарди, стор. 16).

8-го лютого I926 р. відновились прилюдні засідання Науково-дослідчого Інституту Бібліотекознавства.

М.І.Сагарда зачитав доповідь на тему - Наші завдання що до періодичної преси України - (Перспективний план роботи у від. "Періодика" ВБУ).

М.І.Сагарда широко намітив план роботи ВБУ з періодичними виданнями, які мають українознавчий інтерес. Напочатку М.І. зупинився на тому, яку назву слід вживати для охвату всієї період. преси, яка має українознавчий характер. Формулу В.Ігнатієнка - Українська періодична преса - на думку докладчика слід замінити иншою - Періодична преса України. В другій частині докладу грунтовно доводилась потреба широкої організації роботи з період. пресою, яка має українознавчий характер. При чому в плані намічалось ввести в цю роботу й инші наукові б-ки

України.

Що до назви, яку вживає В.Ігнатієнко - Українська періодична преса - ми цілком погоджуємось з М.Ів. Дійсно, трудно прийняти цю назву, коли нею не можна охопити період.пресу, що виходить неукраїнською мовою, а має інтерес для українознавця. Не можна не погодитись з М.Ів.і в тім, що період.преса, що виходить на певній території вся без виключення має краєзнавче значення. Нехай для цього випадку більш підходить назва - краєве значення, але в основному погляд М.Ів. нам здається правильним.

Але, шукаючи ясних понять і назв в галузі нашої українознавчої теорії й практики для період.видань не можна цілком обмежитись і тим поняттям, яке дає М.Ів.Сагарда. Для певного матеріялу назва - Період.преса України - цілком задовольняюча. Це для тої період.преси, що виходить на території етнограф. України, але як бути з тими матеріялами які виходять поза межами України українською мовою, або не укр.мовою, але торкаються України?

М.Ів.додає ці матеріяли до основної групи з території України. Отже його формула не охоплює всіх відповідних матеріялів і тому не виключає нових спроб шукання в цьому напрямку. Не забуваючи ні на хвилину, оскільки процес оформлення й уточнення понять є складний, ми все ж спробуємо намітити вихід з того положення, в якому ми залишаємось і після докладу М.І.Сагарди.

Умови, в яких українському народу доводилось творити свою книжку й період.пресу, надзвичайно складні. Ми не маємо ще праць, де б давалась вичерпуюча картина цього процесу. Але, майже не викликає сумніву, що ті поняття й назви з книгознавчого

обсягу, які стали звичайними, скажемо в російській практиці, у нас вимагають де-якого перегляду. Візьмемо, напр. назву: українська книжка, або - українська преса. В нашій літературі і в практиці ми знаходимо повну мішанину в розумінні того, яку книжку зважати за українську. Тепер ми бачимо, що й для періодичних видань, що мають інтерес для українознавця-дослідника, ми не маємо якоїсь певної назви. Існуючі назви: Українська періодична преса і Періодична преса України, не покривають того матеріяла, який нам потрібно охопити. Наші дослідники беруть звиклі назви й хотять вжити їх для ширших завдань ніж ті, для яких ці назви було створено. Але хоч ми вважаємо, що українознавчі звиклі назви не завжди можна брати до вжитку без корективів, всеж ми скоріш за поширення кола понять і назв, чим за поширення обсягу звиклих понять і назв. Конкретно ми за вживання назви - Українська періодична преса - для періодичної преси українською мовою. Вважаємо за доцільне ввести до нашого вжитку поняття й назву -Періодична преса України - для періодичних видань, що виходили й виходять на етнограф. Україні, всіх без виключення. Не можемо виключати з ужитку й назви "Україніка" - для період. преси, що виходила й виходить поза межами етнограф. України не укр. мовою. Нарешті назву -Українознавча періодична преса- ми вважаємо за найбільш відповідну для охоплення всіх без виключення періодичн. видань, що мають значіння й інтерес для дослідження життя й праці українського народу. Ми хотіли б зробити ще одно зауваження. Говорячи про ті, чи инші поняття й назви українознавчого значіння, ми маємо на увазі потреби науки, а не організаційної практики. Конкретно- ми можемо, напр. у ВБУ називати

відділ,де збірається матеріял,що й мовою й змістом торкається України - Україніка - це-б то вживати назву,яка не покриває змісту роботи відділу й того матеріялу,який топографично зосереджений в цьому відділі.Але від цього не зменшується потреба уточнювати теоретичні поняття нашого книгознавчого знання,й працювати над відповідною наук.термінологією.

Торкнемось коротко ще й другої частини докладу М.І.Сагарди,тої,в якій накреслюється й докладно обгрунтовується перспектива наукової роботи з українознавчими періодичними виданнями відділу Періодика ВБУ.Ми не заперечуємо найширшої перспективи бібліографично-дослідчої роботи від.Періодика,яку так виразно намітив М.Іванович.Але вважаємо за доцільне встановити чергу робіт від.Періодика.За першочергову роботу від.Періодика в сучасній стадії роботи,вважаємо поповнення й докомплектування українознавчих фондів відділу.Очевидно,що систематичне й плянове поповнення з цілковитим охватом всього українознавчого матеріяду,який коли видавався,стане можливим після переведення певної бібліографично-справочної підготовчої роботи,або принаймні одночасно,але ж то не буде цілковитий бібліографично-дослідчий охват,який слід виконати як одну з наступних стадій. Ця думка базується на тому,що першорядне наше завдання залишається - це створення бібліографично-українознавчого репертуару. Цю роботу,як і докомплектування українознавчих фондів я вважаю за невідкладну роботу,а бібліографичне вивчення українознавчих видань чи то монографичних ,чи періодичних я відніс би в другу чергу.

Нагадуємо,що наші сумніви,що до здійснення плану М.Ів.

Сагарди викликаються сучасною обмеженою кількістю фізичних наших сил і сумніви ці зчезнуть, коли сили ВБУ будуть відповідати перспективному планові, що його намітив М.І.Сагарда в свойому докладі.

- : - : - : - : -

НАУКОВО-ДОСЛІДЧИЙ ІНСТИТУТ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА

В.Б.У.

М.І.Сагарда.

Наші завдання що до періодичної преси України.

(Перспективний план роботи у відділі "Періодика Всенародньої Бібліотеки України).

Тези доповіди:

I. Періодична преса, як могутня творча сила часу, досягла величезного впливу на всі сторони культурного життя людскости. Одбиваючи в собі всебічно політичне, громадське, культурне та економичне життя, вона становить першорядне історичне й краєзнавче джерело.

2. З цього походить потреба особливої уваги до періодичної преси так з боку наукових установ взагалі, як з"окрема з боку наукових бібліотек і специяльно Всенародньої Бібліотеки України.

3. В звязку із загальним нормальним напрямком наукової роботи б-к України й ухилом наукової роботи нашої бібліотеки в сторону українознавства, на першому плані стає періодична преса України й особливі наукові завдання саме до неї.

4. Назва "періодична преса України" охоплює всі періодичні видання що виходили й виходять на території, яку компактною масою посів український народ, незалежно від того,

якою мовою вони видавалися й як ставилися до українського питання, а також періодичну пресу українською мовою тих островків, що їх заселили українці в різних місцях, а иншими мовами тут тільки ті видання, що обслуговують український народ і систематично освітлюють його життя.

5. Форми роботи, в яких бібліотека виконує свої завдання що до періодичної преси України такі: а) складання репертуару періодичної преси України, б) систематичне комплектування українознавчого розділу "Періодика", в) складання зводного каталогу періодичної преси України, г) бібліографичний опис періодичних видань по числам, д) складання покажчиків, е) дослідження періодичних видань в цілому з розкриттям їх внутрішнього життя.

6. Основний кадр працьовників над періодичною пресою України повинні дати наукові бібліотеки України; однак цю величезну роботу слід переводити разом з иншими науковими установами, а також і окремими особами, що провадять бібліографичну працю.

7. Треба виробити єдину інструкцію, якої повинні додержуватися всі, що візьмуть участь в спільній плановій роботі.

8. Координуючий і в певній мірі керуючий центр всієї бібліографичної роботи над періодичною пресою України - Науково-дослідчий Інститут Бібліотекознавства Всенародньої Бібліотеки України.

- - -

Н. Піскорська.

Абетковий каталог.

(Відчит про підготовчу роботу по утворенню Абеткового каталогу ВБУ).

Конспект.

Доклад уявляє з себе відчит про підготовчу роботу по ут-

воренню Абеткового каталогу ВБУ і має виключно практичні завдання.

Як загальна передпосилка,дається лише аналіз функцій Абеткового каталогу у бібліотеках взагалі і у ВБУ з"окрема.

Функції ці зводяться у бібліотеках взагалі до таких пунктів:

Відповідаючи на запитання,які автори і які саме твори тих авторів маються в даній бібліотеці,абетковий каталог допомога: а)встановлювати дублети, б)об"єднувати томи та частини творів того самого автора,чи тої самої бібліографичної цілости, в)встановлювати кількість видань того самого твору, г)докомплектовувати твори того самого автора, д)розкривати псевдоніми та инші форми прикриття дійсного призвища автора, скупчуючи всі його твори під одним призвищем, є)задовольняти безпосередньо ту категорію читачів,що приходять до бібліотеки за певними відомими їм книжками,а не за рекомендаціями книжок на певну тему, ж)нарешті при існуванні в бібліотеці предметового або систематичного,або иншої форми реального каталога,Абетковий каталог стає єдиним джерелом,з якого можна знайти потрібну книжку,що загубилася в рубриках предметового чи систематичного каталогів.

У Всенародній Бібліотеці Абетковому каталогу надається значення основного каталогу всіх її фондів;тому він-а)об"єднає в першу чергу каталоги всіх відділі в ВБУ,як от:Загального,Підручної бібліотеки,Українїка,Періодика,Рукописів,Бібліотекознавства т.ин.;далі він об"єднає поступово каталоги всіх бібліотек,що війшли до складу ВБУ зі своїми власними каталогами,як от:б-ки б.Колегії П.Галагана,І-ої гімназії,бувшої Духов. Академії,Лаврської,Флавіановської та инш.і таким чином покладе

початок зводного каталога бібліотек м.Київа.Об"єднавши в собі всі каталоги ВБУ,він б)унормує роботу видачи книжок з відділів,що тепер провадиться за допомогою 7 систематичних каталогів,потребуючи до того попередньої індексації вимог; в)допоможе з"ясувати й розмежувати між Відділами той сумнівний матеріял,що вчасти є розкинутий то в відділі Україніка,то в Загальнім,то в Періодика,то в відділі Бібліотекознавства.

Далі слід одмітити ролю Абеткового каталогу як інвентаря ВБУ,яку він виконуватиме в сумі з шафними описами та реєстраційними книгами.

Нарешті Абетковий каталог дасть змогу виправити де-які помилки каталографії,топографізації,то почасти індексації,що їх зараз трудно помітити через розкиданість однородного матеріялу по ріжних рубриках систематичного каталогу,й які одразу стануть помітними,скупчившись в одному місці через абетку.

При плануванні підготовчої праці по утворенню Абеткового каталогу ВБУ,що набув значення настирливої необхідности,прийшлось свідомо відсунути розв"язання теоретичних питань,що їх органично звязано з Абетковим каталогом,а саме:розроблення правил каталографичної інструкції та правил розстановки карток за абеткою.Ці роботи,що вимагають пильної та детальної розробки,не можуть бути обмежені певним коротким часом,в той час як абетковий каталог треба було виготовити як мога скорше.

Тому розроблення каталографичної інструкції та правил розстановки карток було покладено на відповідальних фахівців-каталографів,а до роботи над утворенням Абеткового каталогу було ухвалено приступити негайно,керуючись такими основними правилами: а)при складанні карток керуватися каталографичною інструкцією Ковалевського з корективами,що їх введено в

практику ВБУ; б)маючи на меті дати змогу внести поправки,що їх може вимагати нова каталографічна інструкція,особливо,що до питання колективного авторства,залишати на картках на анонімні твори місце для порядкового слова; в)картки на анонімні твори відокремити від инших,шляхом умовної розстановки їх; г)обережно відсовувати всі ті питання каталографії,що викликатимуть сумніви і не знайдуть свого розв"язання в інструкції Ковалевського.

З метою прискорення праці,постановлено було максимально використати весь наявний архивний матеріял карток-чернеток, писаних в 1920-1923 роках і складених в топографічному порядку,та топографічний каталог,що був утворений в 1923-ім році та виконував тимчасово функції рухомих шафних описів.

Перша група карток (24.639 топографічних чисел) підлягала переписці,другу (12.280 топогр.чис.) визнано за можливе вжити для Абеткового каталогу без переписування,замінивши топографічний порядок на абетковий.

Але перед тим як розкладати цей топографічний каталог за абеткою,треба було зафіксувати топографічний порядок книжок, утворивши шафні описи в формі книг.

Разом з тим на всі чергові книжкові поступлення,що їх опрацьовується,ухвалено було складати дві основні картки,з яких перша поступає до Абеткового каталогу,який таким чином на нові фонди вводиться в життя.

Дослідження карток-чернеток показало необхідність попередньої їх перевірки.Таким чином робочий план склався з таких стадій: а)складання шафних описів, б)попередній контроль карток,що підлягають переписці, в)переписка карток, г)контроль переписаного, д)перевірка топографічних чисел всього перепи-

саного матеріяла для установлення наявности всіх топографичних чисел.

Пророблену в таких межах підготовчу роботу по утворенню абеткового каталогу було розпочато весною 1924-го року, і ця робота зі всіма ускладненнями, що виникали в процесі роботи, відібрала в сумі коло I2 місяців, при чім працювало пересічно 4 чоловіки.

Підготовлений таким чином топографичний каталог обійняв собою всі старі опрацьовані книжні фонди Загального Відділу; він мав бути розкладений за абеткою і злитий з Абетковим каталогом на нові фонди, що вже існував.

Але спостереження, зроблені підчас контролю карток, показали, що в ріжних стадіях роботи, а саме в каталографії і топографізації є помилки, і це примусило поставити питання про необхідність перевірки підготовленого карткового матеріялу з книжками і пророблення низки праць, що їх можливо виконати лише в той час, поки картки складено в топографичному порядкові, а не за абеткою.

При розгляді справоздання про працю над Абетковим каталогом на засіданнях Науково-дослідчого Інституту Бібліотекознавства в березні б.р. було ухвалено: з огляду на приведені мотиви затримати розкладку карточок за абеткою до виконання слідуючих робот: I) виборки книжок "Україніка" з Загального книгохранилища і відповідних до них карток з топографичного каталогу, причім комісія має переглянути книжки з погляду приналежности їх до відділу Україніка згідно з теперішньою інструкцією; 2) перегляду фонду Підручної бібліотеки з метою повернення до Загального Відділу неходових книжок; 3) звірки карток топографичного каталогу з книжками загального книгохранилища.

Ю.П.Дияковський.

Зводний каталог українських бібліотек, як негайна справа.[I)]

Конспект доповіди в НДІБ ВБУ.

I. Перша конференція наукових бібліотек України постановила:"визнати за своєчасне і доцільне почати утворення зводного каталогу наукових бібліотек України таким шляхом:

а)роботу цю провадять усі наукові б-ки України по районах,а централізується вся ця робота при Всенародній Б-ці України;

б)як першочергову роботу в галузі зводного каталогу поставити зводний каталог українознавчої літератури б-к України,періодика й цінних фондів наукових б-к УСРР."

2. До справи зводного каталогу взагалі є два підходи: а)бібліографичний підход,з установкою на книжковий добір,на спеціяльні,фахові каталожні зводки по вертикалях,які потім уже об"єднуються в загальну зводку,і б)бібліотечний підхід, з установкою не на добір по фахах,а на загальну каталожну зводку,що переводиться шляхом поступового концентричного об"єднання не окремих фахових відділів ріжних бібліотек,а всіх їхніх фондів, які вже в другу чергу,в міру потреби,розподіляються по фахах та ріжних бібліографичних ознаках.

3. Шлях зводки по фахових вертикалях - занадто складний і довгий,а врешті цим шляхом ніколи не можна утворити

I) Див.вступну статтю до цього:"Про зводний каталог ВБУ та инших академичних бібліотек України" в ч.8-10"Бібл.журн." за 1925 р.

універсального зводного каталогу всеукраїнського маштабу, бо дещо повторюватиметься тоді по де-кількох вертикалях, а дещо нікуди не ввійде за браком відповідного фахового розділу в сучасних системах класифікації наук.- Отже єдиний доцільний шлях утворення зводного каталогу укр.бібліотек - це є загальна каталожна зводка по відповідних бібліотечних концентрах, а не фахова, по вертикалях. Фаховий розподіл залишається надалі й провадиться в другу чергу, на основі загального зводного каталогу.

4. Зводний каталог укр.бібліотек зростає концентрично, виходячи з певного осередку. Таким природнім осередком, концентруючим навколо себе инші б-ки України, повинна стати ВБУ.

5. ВБУ сама уявляє з себе досить складний бібліотечно-каталожний комплекс, поки-що органично не об"єднаний. І тому в першу чергу має бути переведена робота по об"єднанню всіх окремих каталогів ВБУ та її філій.

6. Ріжноманітність окремих каталогів ВБУ та її філій що-до опису книжок все-ж не заважає їм виконувати свої основні функції і не дуже перешкоджатиме в справі об"єднання цих каталогів; необхідно лише перевести їх на картки міжнародного формату й пристосувати до абеткування, за відповідною інструкцією. Зберігати-ж за всяку ціну одноманітність опису книжок в даному разі недоцільно з погляду економії сил і часу.

7. По можливости використовуючи ріжні каталоги такими, як вони є, треба насамперед звернути увагу на друковані каталоги й широко використати їх для наліплювання на картки; бо це дає велику економію, вдесятеро прискорюючи працю.

8. Об"єднання каталогів ВБУ та її філій буде першим кон-

центром зводного каталогу укр.б-к. Другий концентр утвориться через об"єднання каталогів головних б-к м.Київа;а третій концентр - через об"єднання каталогів усіх значніших б-ек України.Останній,третій концентр і буде зводним каталогом укр: бібліотек.

9. Зводний каталог укр.бібліотек має стати за основу для вирішення таких першорядних бібліотечних проблем,як-от:

а)колективний абонемент і взагалі книжковий обмін по-між укр.бібліотек,у звязку з утворенням через зводний каталог "єдиного фронту" укр.бібліотек.;

б)планове укомплектування укр.б-к українською,всесоюзною та закордонною літературою;

в)обмін дублетів (що виявляться в великій кількості через укр.зводний каталог) як по-між укр.б-к,так і між українськими та всесоюзними й закордонними книгозбірнями (що справі укр. зводного каталогу надає вже світового значення).

10. Він буде виробничим знаряддям великої ваги для різноманітної наукової роботи взагалі й бібліографичної з"окрема; він утворить необхідну передумову до систематичного й послідовного обліку українознавчої літератури б-к України та до складання зводного каталогу цієї літератури,як основної частини українознавчого бібліографичного репертуару.

11. Маючи велике бібліотечне,бібліографичне і взагалі наукове й освітнє значення не тільки для України,а й для всього Союзу,зводний каталог укр.б-к стає у нас першочерговим бібліотечним завданням,негайною справою.

12. Виключне значення такого каталогу для розвитку нашої науки,а разом з тим і всього культурного життя України,дає підставу вимагати потрібних коштів на планове переведення склад-

ної роботи по утворенню зводного каталогу укр.б-к.

I3. Реалізація зводного каталогу укр.бібліотек потрібує картотеки приблизно з двох мілійонів карток,-як-що загальну кількість книжок головних б-к України рахувати в 7 мілійонів,і з них виділити принаймні 30%,себ-то 2 міл.,кількатомових видань та приблизно 40%,або 3 міл.дублетів. Цю двохмільйонну картотеку можна буде ще майже напів скоротити через уважний перегляд і добір матеріялу та виключення всього малоцінного.

I4. Виробничий план зводного каталогу укр.бібліотек має бути скерований до того,щоб - а)підготовча робота провадилася,згідно з резолюцією I-ої конференції наукових б-к України,всіма науковими б-ками України по районах,а централізувалася би при Всенар.Б-ці з її науковим осередком - Науково-дослідчим Інститутом Бібліотекознавства;
б)щоб на основі загального зводного каталогу укр.бібліотек складався одночасно й зводний каталог українознавчої літератури б-к України, "як першочергова робота в галузі зводного каталогу"; нарешті, в)щоб до справи зводного каталогу укр. б-к притягнуто було каталоги не тільки наукових,а й всіх значніших б-к України,що зберігають у себе досить велику українознавчу літературу.-

\- - -

В.Козловський.

Центральний каталог наукових бібліотек в краях німецької мови при Публичній Бібліотеці Ротшільда у Франкфурті над Майном.

Конспект.

Матеріялом для реферата послужили брошура директора згаданої

бібліотеки Х.В.Бергефера[5], видана в 1919 році, і його доповідь на з'їзді німецьких бібліотекарів в 1925 році. Оба джерела дають дуже яскравий і цілостний образ організації, функціонування і перспектив франкфуртського центрального каталога, творцем котрого являється сам Берггефер. І брошура, і доповідь інтересні ще з одного погляду, а саме чисто організаційного. Автор твердить, що виготовлення каталога коштувало грішми 17.000 марок, а сотворено бібліографичний апарат, що варт 700.000 марок. Такий успіх Берггефер приписує організації і докладно описує ті способи, якими він послуговувався: в основнім, це використання друкованих каталогів і доцільна організація робочої сили, яку давали як постійні співробітники бібліотеки, так і практиканти. До роботи притягали навіть швейцарів, котрі займались за певну плату розрізуванням і наліплюванням каталожних карток. До того Берггефер дає обрахунки грошевої вартости окремих стадій роботи для друкованих і центральних каталогів взагалі. Всякий знайомий з методами і результатами подібного рода обрахунків вправі зауважити, що таких спроб роблено вже чимало, але не було ще ніодної такої, де сміта не була би що найменше вдвоє менша від цифр фактичного виконання. З такими закидами ми годимося, і все ж таки підкреслюємо вагу зроблених Берггефером обрахунків, особливо в тій частині, де він порівнює кошти, потрібні для виготовлення нормального друкованого каталога, з грошевим вкладом для каталога по методу Берггефера. Для першого він рахує за картку 1 марку 50 феників, для другого 19 феників. Взагалі треба сказати, що у Берггефера, чоловіка з більш як трицятілітньою бібліотечною практикою, не уважаючи на його ентузіязм до діла, котрий не позволяє йому відноситися до своїх планів вповні критично, можна знай-

ти багато цінних ідей.

Франкфуртський центральний каталог ставить собі лише завдання бути бібліотечно-справочним апаратом і тому не має на меті служити бібліографії,а також не переслідує цілі бібліографічно-правильного опису книжок. По цій причині каталог не уважає себе за конкурента Пруського спільного каталога;Берггефер думає,що як його діло,так і Пруський спільний каталог йдуть до одного,а саме до утворення всенімецького центрального каталога.

Франкфуртський каталог задумано первісно як спільний каталог бібліотек міста Франкфурта н.М.,і аж в 1904 році поширено поволі на всі наукові бібліотеки Німеччини,за виїмком пруських,що об"єднані в Пруськім спільнім каталозі,а також на бібліотеки Австрії,німецької Швейцарії і почасти на бібліотеки Голандії та Бельгії.Слід згадати,що каталог включає всі без виїмку каталожні картки,друковані Пруською Державною Бібліотекою,і через те нотує всі нові поступлення II пруських наукових бібліотек.

Як матеріял беруться лише друковані каталоги бібліотек і, як тільки що згадано,Берлінські каталожні картки.У виборі каталогів Берггефер виходив із того,яка бібліотека має особливо добре підібраний фонд по даній науці;при цім в першу чергу пішла бібліотека Тюбінгенського університету з її друкованими каталогами по богословію,історії,язикознавству,літературі і філософії з педагогикою. Найбільше число карток дала Пруська Державна Бібліотека,а саме 485.178,але поруч занотовано спеціяльний каталог по історії музики,що дав всього 23 назви.Таким способом використано каталоги коло 90 бібліотек.Каталог має всі наукові галузі і літературу як монографічну,так і періодичну.

Особливу увагу звернено на видання,починаючи з 1800-го року. В Каталозі опрацьовано всього коло 2.5 мілiонів карток на I.7 мілiонів книжок.

Загальні принципи організації каталога установлено орієнтуючись на найбільшу практичну зручність і придатність для основної мети.Через це відкинуто всякі "тонкости" абеткового каталога,як його організують звичайно.Твори упорядковано за призвищами авторів (а не за прізвищами та іменами) і заголовками,так що писання всіх авторів з прізвищем:Шмідт стоять в суміш по заголовкам.Текст опису перевіряють тільки принагідно і то лише картку за карткою,коли даний твір є в кількох каталогах,а не з книжками.Зважають критично лише на порядкове слово.допускають наліплювання опису кількох книжок на одну картку.Каталог має два ряди,а саме стоять окремо в своїм абетковім ряді ті твори,що мають індивідуальних авторів,і твори анонімні.

На превеликий жаль майже зовсім бракує даних про використання франкфуртського каталога.В доповіді на З-їзді німецьких бібліотекарів в 1925 році Берггефер подає,що в 1924 році вступило 1286 запитань і дано 715 позитивних відповідей,тоб то знайдено книжки.Всього за 5 останніх літ дано позитивні відповіді на 56% запитань,направлених безпосередньо до Публічної Бібліотеки Ротшільда у Франкфурті н.м.Та це не весь результат,бо ми знаємо,що франкфуртським каталогом послуговується також систематично для справок Справочне Бюро німецьких бібліотек в Берліні;не маємо однак ніяких цифр,які характеризували би використання каталога цим способом.Для порівнання зазначаємо,що до тільки що згаданого Бюро в 1912/13 р. поступило 5207 запитань,а число розшуканих книжок було 13955.

(А.Браудо.Первые шаги на пути к об"единению деятельности русских библиотек в "Библиотечное Обозрение",1919,книга I).Самий побіжний погляд на ці дані показує,що вони не дають матеріялу до порівнання інтенсивности справочної роботи франкфуртського каталога та Справочного Бюро німецьких бібліотек, а також не можуть служити підставою для абсолютної,а не порівняної оцінки практичної користи одного і другого підприємства.

- - - -

- : - : - : - : - : -

М.С.Софронієв.

М.Ф.БІЛЯШІВСЬКИЙ.

(Некролог).

2I квітня помер у Київі академик УАН Микола Федотович Біляшівський,історик мистецтва,археолог,етнограф і спеціяліст в музейній справі,видатний громадський діяч на Вкраїні.Діяльність М.Ф.,безумовно,найде собі оцінку,а друковані твори його з археології та мистецтва напевне надовго збережуть своє значення.

Серед численних статтів та заміток М.Ф. нема жодної,щоб була присвячена бібліотечним справам,одначе протягом більше ніж трьох років він був біля великого бібліотечного діла.

М.Ф.Біляшівський був перший бібліотекар КПІ (Київського Політехничного Інституту) з I/8-I898 р. по I/У-I902 р. Він не любив згадувати про час свого бібліотекарства і він мав на це,крім суб"єктивних ще й цілком об"єктивні підстави,що дають можливість і навіть зобов"язують сказати де-кілька слів про бібліотечну діяльність М.Ф. у КПІ.

Проходила вона в досить тяжких умовах,бо,як не дивно,але

треба зауважити, що КПІ одводив б-ці саме останнє місце.Протягом перших трьох років існування Інституту б-ку аж тричі переводили з одного приміщення в друге,і кожного разу приміщення не відповідало свому призначенню.Коштів на Б-ку відпускали дуже мало,краще сказати,ті гроші,які за штатом належали Б-ці,адміністрація свавільно перераховувала на будь-яку лабораторію, кабінет то-що.Бібліотека мала I великий стіл,три столики для креслення,I канцелярський стіл,I етажерку,вмивальник та I2 стільців;книжкові полиці мали вигляд кухонних і вигиналися під тягарем книжок.

М.Ф. біля двох років працював сам-один із старим та неписьменним вартовим,що дивився на книжки,як на речі дуже мало кому потрібні (скажем,-на цеглу,дошки,то-що).На прикінці другого року М.Ф. призначили одного помішника,і тільки на третьому році другого.

Одначе за три з половиною роки М.Ф.зробив для Б-ки чимало: він увійшов у стасунки з великими закордонними книжковими фірмами,поклав початок журнальному відділу Б-ки, - заснував читальню,склав абетковий каталог (6.000 назв),підготовив картковий матеріял до систематичного каталогу,склав бібліотечні правила і схему систематичного каталогу.Копіювальні книги,що збереглися в архіві Б-ки,свідчать про те,що М.Ф.власноручно писав листи закордон і взагалі вів всю кореспонденцію.

Як що додати до цього,що М.Ф.не було з ким порадитися,бо становище та особистий склад академічних бібліотек Києва під той час не був відповідний,а також те,що де-які відвідувачі Б-ки,користуючись з властивої М.Ф.м"якости вдачи та довірливости,накидали йому зайву роботу,забирали книжки без розписок, замовляли книжки на адресу Б-ки для себе і не оплачували їх,

господарювали в Б-ці наче в себе дома,розпечатуючи кореспонденцію,адресовану Б-ці і забираючи незареєстровані книжки та журнали то-що, то мимохить,диву дасшся,як міг М.Ф. працювати в таких умовах і як міг він нести на собі такий тягар не перестаючи весь час працювати в археології,етнографії,нумізматиці та мистецтві України.

Не зважаючи на де-які дефекти в діяльності М.Ф.,як бібліотекаря,слід визнати,що його робота дала позитивні наслідки для КПІ.

1902 року М.Ф. з надірваними непосильною працею силами призначено на директора Археологичного Музею,і нарешті він мав можливість віддатися справі,на яку він поклав 30 років свого життя,і яка дала йому ім"я і славетність.

М.Ф. фактично залишив Б-ку раніш ніж працю в КПІ,бо хитке здоров"я примусило його на де-кілька місяців виїхати закордон лікуватися.Він навіть не здав Б-ки своєму наступникові і,зустрівши його випадково на прикінці 1902 р.,розмовляючи про Б-ку, сказав: "Я знаю,величезну роботу Вам доведеться після мене проробити в Б-ці,але що робити? Обставини склалися так,що мені доводилося або підпорядкуватися й припустити розклад Б-ки,або треба було покинути її. Я вибрав останнє". *Feci quod potui, faciant meliora potentes!*

- : - : - : - : -

ХРОНІКА Й ІНФОРМАЦІЇ.

Із Ради Бібліотеки. За термін від кінця квітня до червня відбулося одне засідання Ради від 25/У. Розглянуто такі питання: І) перетарифікацію співробітників на підставі затвердженної Раднарком"ом тарифної сітки.Згідно цьому: 3 завідуючих Відділа-

ми,що не одержують спецставки матимуть по 95 карб.;6 помічників Завьідділами - 80 карб.;I5 бібспец.- 74 карб.; I5 бібспец.- 70 карб.;9 бібліотекарів - 62 карб.

Без зміни,що до платні залишається старший бібліотечний персонал,що мач спецставку,бухгалтер та техничні службовні.

2)Обрано на 2½ вакантних місця бібліотекарів: Дорошенко,М.В., та Пиневича,Ю.В. на повні посади,і Сімашкевич,Л.І. на півпосади.

3)Заслухано інформацію про Музей Книги та ухвалено не настоювати на організації його при ВБУ,а домагатися,щоби ВБУ та УНІК"у було забезпечено представництво в правлінні Музею.

4)Заслухано інформацію про розроблений комісією НДІБ"у проект 2-х річних курсів бібліотекознавства при ВБУ,та ухвалено Курси Бібліотекознавства при ВБУ-утворити з осени цього 26 року і проект Курсів надіслати до Головнауки на затвердження.

5)Ухвалено на підставі додатку до колдоговору та на підставі відповідного роз"яснення Місьцкому - продовжити відпустки для бібліотекарів ВБУ до I½ місяців.

Науково-дослідчий Інститут Бібліотекознавства. НДІБ,як добровільна організація заснований в березні I925 р.Відбулась низка організаційних Зборів.Намітились завдання й теми для наукового студіювання.Було вибрано президію з трьох членів, а всього до складу дійсних членів Інституту увійшло I4 відповідальних наукових співробітників ВБУ.

Перше засідання з спеціяльною доповіддю відбулось 6 травня I925 р. Доповідь на тему: Огляд життя Західно-Европейських наукових бібліотек (I9I4-I923),-зачитав В.Хв.Іваницький.

Через де-який час встало питання про перетворення Інституту з добровільної організації в офіційну. Це й сталось 22 червня 1925 р. Тоді саме відбулось організаційне засідання, на якому було ухвалено вважати Інститут за спеціяльний науковий Відділ ВБУ. Ця ухвала була затверджена Радою ВБУ 23 червня, разом з затвердженням і складу пленуму. 7-го липня обрано президію, в котру ввійшли: ex officio С.П.Постернак, як директор ВБУ, і В.Хв.Іваницький, як заступник директора, і крім того два члени од пленума, а саме: В.О.Козловський і М.І.Сагарда та як кандідат М.І.Ясинський.

Доповіді в реформованому Інституті розпочались 29 червня. Тоді було зачитано й обговорено доповідь М.І.Ясинського на тему - Українізація й бібліотеки. 7-го липня було зачитано й обговорено колективну доповідь Д.А.Баліка й О.Є.Карпінської на тему - Форми та методи бібактивности для практичного переведення краєзнавчої праці бібліотек.

Після значної перерви в звязку з підготовкою й переведенням І-ї Конференції Наукових бібліотек України, що відбулась 27-31 грудня 1925 р., засідання пленуму Інституту відновились прилюдними зборами 8-го лютого 1926 року, на яких було зачитано й обговорено доповідь М.І.Сагарди - Наші завдання, що до періодичної преси України.

І-го березня зачитала доповідь Н.В.Піскорська на тему - Абетковий Каталог (Відчит про підготовчу роботу по утворенню абеткового каталога ВБУ).

8-го березня - обговорення доповіді Н.В.Піскорської і доповідь Ю.П.Дяковського на тему - Зводний каталог українських бібліотек, як негайна справа.

22-го березня Ю.П.Діківський зачитав додаткові тези до совеї попередньої доповіді, а В.О.Козловський дав доповідь ~~про~~

Про центральний каталог наукових бібліотек в краях німецької мови при Публічній Бібліотеці Ротшільда у Франкфурті на Майні.

29-го березня - обговорення доповідів Ю.П.Діяківського й В.О.Козловського.

5-го квітня - продовження обговорення.

12-го квітня доповідь В.О.Козловського -Транскрипція українських власних імен і назв латиницею.Обговорення цієї доповіді.Доповідь Г.П.Житецького - До проекту Музею Книги в Києві.

26-го квітня - обговорення доповіді Г.П.Житецького.Інформація про роботу НДІБ"у.

10-го травня - обговорення інформацій про НДІБ і доповідь Д.А.Баліки - Методи роботи в справі вивчення книжки й читача.

17-го травня прилюдне засідання.Доповіді: 1)В.Хв.Іваницького - Підготування бібліотечних робітників у Америці; 2)В.О. Кордта - Підготування бібліотечних робітників у Німеччині; 3)В.Хв.Іваницького - Кілька уваг до підготування бібліотечних робітників на Україні; 4)В.О.Козловського - Про курси для підготування бібліотекарів у Києві.

24-го травня - доповідь В.О.Козловського - План курсів для бібліотекарів у Києві й обговорення доповіді про курси в цілому.

31-го травня - закрите засідання пленуму.Підсумки роботи НДІБ"у за минулий час і намічення плану на далі.Вибір нових членів.

На цьому засіданні намічено роботу на червень,ухвалено зробити перерву на липень і серпень,накреслено план роботи

після перерви. Засідання НДІБ"у після перерви мають розпочатись низкою доповідів про українознавчий бібліографічний репертуар.

Над цією темою працюють колективно декілька співробітників ВБУ. Перші шість доповідів будуть мати інформаційний характер і торкатимуться основ і завдань міжнародньої бібліографії, основ, завдань і обсягу національних бібліографій Англії, Америки, Франції, Німеччини й Слов"янських країн. До цього ж циклу доповідів відносяться також інформації про стан національної бібліографії Росії й України. Після цих доповідів розпочнуться доповіді організаційного й планового характеру з метою підготовки до створення українського національного репертуару.

Відділ Рукописів. Останніми часами до відділу поступив щоденник лейтенанта Бутакова в його експедиціях до Аральського моря й Сир-Дарьї, в яких брав участь і допомагав роботі Т.Г.Шевченко. Щоденник цей надісланий до ВБУ з Ташкента кореспондентом ВБУ Крамаренком.

Відділ Бібліотекознавства. З ініціятиви Завідуючого відділом О.Ів.Полуляха й за його планом в відділі заведено систематичну розстановку книжок на полицях. В основу покладено десяткову систему й таблиці Кетера.

Такий порядок дуже допомагає оглянути на полицях всю літературу на певну тему й крім того полегчує комплектування відділу. Систематичний каталог відділу, складений за десятковою системою, пристосовано до сучасної книгознавчої науки.

Музей Бібліотекознавства. Музей почав існувати й поповнюватись з 1926 року. Матеріяли поступають з ВБУ, з бібліотек Москви, Ленінграду й закордону. Вживаються заходи

до систематичного збірання матеріялів з бібліотек України.

Річниця Ів.Франка й ВБУ. В приміщенні ВБУ з ініціативи Міцькома ч.15 29-го травня відбувся вечір спогадів про Франка. Виставочно-консультативний відділ організував в тому ж приміщенні виставку літератури " Франко".Виставка викликала інтерес присутніх,але порівнюючи мало була використана.Причиною цього в значній мірі слід вважати те,що публіку не пускали до приміщення,аж поки не почались спогади.Далі,не було перерви.Закінчились спогади об II годині ночі.Впорядчики виставки не могли довше обслуговувати виставку й огляд був припинений як-раз тоді,коли з"явилась можливість оглянути виставку.

Крім цього організовано Франківську виставку в Читальні ВБУ.Її відкрито 20-го травня.Виставлено 270 книг. До цього часу видано з виставки 274 книги.Про виставку було надруковано замітки в "Киев.Пролетарии" від 26/У й в "Пролетар.Правді" від 20/У.

В звязку з річницею Виставочно-консультативний відділ надрукував в журн."Життя й Революція" ч.5 бібліографичний покажчик -Ів.Франко.

Підготовляється також бібліографичний матеріял про Франка для журнала "Україна".

Комори. Сортування літератури,що не закаталогізована,закінчено,коли не рахувати книжок релігійного й богословського змісту та невеликої кількости англійських,іспанських та італійських. В коморах працюють тепер лише 3 співробітників.Вимоги читачів,коли їх не можуть задовольнити книгохраніліща,надсилаються до комор,де установлюється чи є потрібна книжка,а коли є,то вона зараз же надсилається читачеві.

Комори таким чином стали живим апаратом і служать читачеві.

Періодика. На початок операційного 25/26 року було цілком закінчено реорганізацію відділу з його підвідділами й розділами. Слід підкреслити організацію окремого українознавчого підвідділу. В плановій роботі звернено особливу увагу на цей підвідділ, на його поповнення, докомплектування й вивчення. Такий ударний момент в плановій роботі відділу. Роботу в українознавчому підвідділі доручено спеціяльно призначеному помішникові завідуючого відділом.

Другий важливий момент в плановій роботі - це складання нових каталогів: абеткового й систематичного на картках міжнародного формату за спеціяльно виробленою інструкцією. До цього часу складено вже картки на періодику 1925 й 1926 років.

Наукова лекторія. Наукові читачі гостро відчувають брак нової чужомовної літератури. В великій мірі це негативно відбивається на користуванні лекторією. Брак біжучих чужомовних журналів пояснюється тим, що в цім році запізнилось більш як на півроку розасигнування золотого фонду, призначеного для придбання книжок іза кордону. В кінці травня б.р. ВБУ одержала повідомлення, що золотий фонд уже розасигновано, і тому треба сподіватися, що чужомовні журнали почнуть надходити в кінці червня б.р.

Відділ Україніка. В плані роботи відділу слід відмітити три основних моменти. Поперше залишається постійне завдання відділу - всемірно дбати про поповнення й докомплектування фондів. Друге завдання, це об"єднати в своїх приміщеннях українознавчу літературу, що поступала до ВБУ, в складі окремих збірок, чи була опрацьована в загальному порядкові й

розміщена в загальному книгосховищі. Третє завдання відділу - це підготовитись до складання бібліографичного українознавчого репертуару.

Не можна оказати, щоб дуже показні наслідки мала робота відділу в справі збірання українознавчих матеріялів. Визначається в цьому відношенні лише де-кілька фактів. Скажемо, з Полтави відділ одержує вже от протягом двох років краєзнавчий матеріял часом десятками, а то й сотнями книжок. Останніми часами вдалось налагодити корисні звязки з Чернігівщиною. Сподіваємось мати користь також і від Кам"янця на Поділлі. Більш помітні наслідки бібліографично-справочного характеру. Відділ вже зібрав значну кількість відомостів по українознавчій індивідуальній бібліографії з усіх головних міст України, й дещо з-за кордону. Ці здобутки відділ надзвичайно цінує й при кожній нагоді свідчить свою подяку тим українознавцям, що уважливо допомагають відділу.

Концентрація українознавчих фондів ВБУ в приміщеннях відділу розпочалась перенесенням до відділу тих українознавчих матеріялів, які до цього часу перебували в загальному книгосховищі. Книжки вже перенесено до відділу. Перед топографізацією книжки розсортовуються й ті, що належали до приватних бібліотек, буде опрацьовано окремо й розміщено на полицях разом.

Підготовка відділу до складання українознавчого бібліографичного репертуару переводиться з певним розподілом праці. На долю відділу припало підготовити: інформації про обсяг, методи й форми національної бібліографії в Польщі, Росії й на Україні, й крім того дати проект термінології для репертуару й проект організаційного плану роботи. Це доручення, яке має відділ від президії Науково-дослідчого Інституту Бібліотеко-

знавства, й поділено між співробітниками відділу. До цього треба додати ще роботу одного з співробітників над українськими псевдонімами. Робота відділу має виявитись в першу чергу в доповідях на засіданнях НДІБ"у. Частина доповідів вже виготовлена, але зачитання їх віднесено на час після літньої перерви, коли в НДІБ"ові відбудеться цілий цікл доповідів на тему україно знавчого бібліографичного репертуару.

Каталожний Підвідділ має перед собою дуже великі завдання, на довершення котрих піде кілька літ. Як раз та реформа Загального Відділу, яку намічено ще в літі минулого року і переведення якої вже розпочато, мала перш за все на оці сотворити такий апарат, котрий і по числу, і по підготованню робітників був би в силі справитися з новими завданнями. Перш за все Підвідділ мусітиме з осені 1926 р. взятися за складання абеткового каталога, що має обняти весь фонд ВБУ. Матеріял для каталога в части вже підготовано, але включення фондів Україніка й Періодика - називаю лише ці два великі відділи - буде очевидно річчю не легкою. Друге завдання це перегляд і виправлення систематичного каталога - робота ще більш трудна ніж складання абеткового каталога.

Співробітники Підвідділу вже почали підготовку до цих робіт, в першу чергу теоретичну підготовку до перегляду систематичного каталога; це конче потрібне тому, бо треба встановляти схеми розділів в систематичнім каталозі, а також виробляти методи роботи, котрі повинні бути такими, щоби при найбільшій економії часу (особливо перегляд заголовків в картках і перегляд самих книжок в тих випадках, коли би заголовок не давав змоги судити про точний зміст книжки) дати найліпший ефект, т.з. можливо лучший з наукового боку каталог.

Бібліотечний Збірник. Здано до друку й незабаром вийде "Бібліотечний Збірник", ч.I. Праці першої Конференції наукових бібліотек УРСР.- В цьому Збірникові, приблизно на 8 друкованих аркушів, буде вміщено: вступна стаття, доповіді, зміст дебатів і резолюції Конференції.

Подорож Директора ВБУ. С.П.Постернака, як представника ВБУ, Укрполітосвіта запросила на Всеукраїнський бібліотечний з"їзд в Харкові. I-го червня С.П.Постернак виїхав до Харкова.

- : - : - : -

На "Бібліотечний Журнал" зложили в березні, квітні і травні 1926 р. - Терлецький 78 коп., Діяківський 42 коп., Н.В.Піскорська І карб., О.В.Піскорська І карб., Маслянникова І карб., Демуцька 78 коп., Нестеровський 8І коп., Петрова 78 коп., Максименко І карб.20 коп., Козловський І карб.20 коп., Іванець 84 коп., Н.М.Араджіоні 84 коп., Губська 84 коп., Маляренко 50 коп., Маяковський І карб., Іваницький І карб.50 коп., Зданевич 42 коп., Мотовілова 20 коп., Бродовська 45 коп., Житецький 8І коп., Пархоменко 42 коп., Неметті 25 коп., Якобі 50 коп., Ясинський І карб., Грузиненко І карб., Грузиненко - решта з вечірок І карб.60 коп., Ркліцький І карб.50 коп., Чолганська 42 коп., всього 23 карб.06 коп.; решта від попереднього справоздання І7 карб. 76 коп.; разом: 40 карб.82 коп. Видатки: бензин 30 коп., фарба І карб.50 коп., друк ч.І "Б.Ж."ІІ карб., копірка І карб.80 коп., окладинка 75 коп.; друк ч.2."Б.Ж." 8 карб., копірка 2 карб., окладинка 75 коп.; всього 26 карб.І0 коп. Лишається у видавничім фонді І4 карб.72 коп.

Редакція "Бібліотечного Журналу".